

MANIFEST

TÖÖ- JA SOTSIAALÕIGUSE JURISTID ÜLE EUROOPA

KUTSUVAD EUROOPA LIITU ÜLES

AUSTAMA JA EDENDAMA SOTSIAALSEID PÕHIÕIGUSI

ERITI KÕIGI KRIISIGA SEOTUD MEETMETE VALLAS

- 1) Majandus- ja finantskriisi ning selle antisotsiaalseid tagajärgi tuleb vaadelda laiemas kontekstis. Ajalooliselt ja ülemaailmselt sundisid kahe maailmasõja kogemustest saadud õppetunnid võtma Rahvusvahelist Tööorganisatsiooni 1944. aastal vastu Philadelphia deklaratsiooni, milles märgitakse sõnaselgelt, et:
  - töö ei ole kaup;
  - sõna- ja asutamisvabadus on püsivate edusammude tegemiseks elulise tähtsusega;
  - vaesus teatud piirkonnas ohustab jõukust kõikjal.
- 2) Teise maailmasõja järel on selle deklaratsiooni sätted olnud Euroopa tasandil oluline alus Euroopa töö- ja sotsiaalõigusele ning samal ajal kaudselt – ja sageli otseselt – lähtepunkt ELi hapra Euroopa sotsiaalmudeli ülesehitamiseks.
- 3) ILO peadirektor Juan Somavia märkis 14. septembril 2011 oma pöördumises Euroopa Parlamendi poole: „*Töölaliste aluspõhimõtete ja põhiõiguste üle ei saa kaubelda: isegi mitte kriisi ajal, kui on rohkelt õiglusega seotud küsimusi. See on eriti oluline riikides, mis peavad rakendama kokkuhoiumeetmeid. Me ei saa kasutada kriisi, et vabandada välja rahvusvaheliselt kokkulepitud töönormide eiramist*”.
- 4) G20 töö- ja tööhõiveministrite Pariisi kohtumisel 26.–27. septembril 2011 oli üks peamisi soovitusi¹ „sotsiaal- ja tööõiguste tulemusliku rakendamise edendamine ning tööalaste aluspõhimõtete ja põhiõiguste austamise tagamine”. Seda toetati G20 riigipeade deklaratsioonis, mis võeti vastu Cannes’is 3.–4. novembril 2011 toimunud tippkohtumisel² (G20 2011b).
- 5) 17.–18. mail 2012 Guadalajaras (Mehhiko) toimunud G20 kohtumisel märkisid töö- ja tööhõiveministrid oma järeldustes: „*Me usume, et majanduskasv peaks põhinema kvaliteetsel tööhõivel, see tähendab ametlikus majanduses olevatel töökohtadel, mida iseloomustab sotsiaalne turvalisus, väärikas tasu ja täielik tööõiguste kaitse*”. Ministrid kinnitasid veel kord *majanduskasvu ja tööhõive*

---

¹ http://www.ilo.org/global/about-the-ilo/how-the-ilo-works/multilateral-system/g20/WCMS_164260/lang--fr/index.htm.

² <http://www.g20-g8.com/g8-g20/g20/english/for-the-press/news-releases/cannes-summit-final-declaration.1557.html>.

*ning makromajanduse ja tööhõivepoliitika vahelise poliitilise kooskõlastatuse tähtsust riigi ja rahvusvahelisel tasandil.*³

- 6) Siiski on tõendeid, et alates 2008. aasta lõpust, st majanduskriisi algusest, on toimunud järgmised sündmused:
- Euroopa ja riikide ametiasutused ning riikide seadusandjad on võtnud ettevõtete paindlikkuse toetamiseks hulga meetmeid, sealhulgas muutnud riiklikku tööõigust;
  - vahel on juba enne majanduskriisi algatatud üldisi tööõiguse reforme avalikult tunnustatud eesmärgiga „moderniseerida” tööõigust;
  - mõnes riigis on valitsuse vahetusega kiirenenud tööõiguse põhjalik muutmine, jättes isegi vahele konsulteerimise muu hulgas tööturu osapoolte ja eriti ametiühingutega;
  - mõnel juhul on Rahvusvahelisest Valuutafondist (IMF) ja kahest ELi institutsioonist, st Euroopa Komisjonist ja Euroopa Keskpanngast (EKP) koosnev nn troika nõudnud liikmesriikidelt struktuurireforme või neid isegi peale sundinud.
- Need meetmeid ei ole majandus- ja finantskriisi kaugeltki lahendanud, vaid on seda süvendanud, ja nüüd ähvardavad need nii sotsiaalse Euroopa kui ka laiemama projekti – Euroopa majandusliku ja poliitilise integratsiooni – elujõulisust.
- 7) Sellele avaldusele allakirjutanud töö- ja sotsiaalõiguse juristid kogu Euroopast väljendavad oma sügavat muret rakendatud meetmete pärast ja mõju pärast, mida need avaldasid hiljutistele – ja omavahel seotud – õiguslikele, majanduslikele ning poliitilistele muudatustele ELis:
- praegune finants- ja majanduskriis paneb töötajad ja töötajate õigused paljudes riikides suure surve alla;
  - see ei kahjusta üksnes kollektiivlääbirääkimiste tavasid; kollektiivlääbirääkimiste vastu on algatatud süstemaatiline rünnak, mis hõlmab kollektiivlääbirääkimiste institutsioonide, mehhanismide ja põhimõtete lammutamist (näiteks keelates valdkondlikud lääbirääkimised ja võimaluse kalduda individuaalsetes töölepingutes kõrvale kollektiivselt kokkulepitud miinimumnormidest jne);
  - troika näeb konkreetsetele liikmesriikidele ette, et nad peavad ulatuslikult ja vahel äärmuslikult vähendama riiklikku vahelesegamist oma riigi tööturule ja sotsiaalkaitsesüsteemidele; see nõrgestab ametiühinguid, muudab töösuhted üha ebakindlamaks, tekitab ebakindlust, suurendab töötust ja vaesust ning põhjustab sotsiaalseid rahunusi;
  - selliste äärmuslike tööalaste kokkuhoiumeetmete tulemusel heidetakse kõrvale Euroopa ja euroopalikud väärtused ning levib ksenofoobia, eriti vähemuste suhtes, ja satub ohtu rahu Euroopas.
- 8) Sellele avaldusele allakirjutanud töö- ja sotsiaalõiguse juristid kogu Euroopast ärgitavad seepärast Euroopa Liitu ja tema institutsioone austama ning edendama:

---

³ http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/ec/131076.pdf.

- Lissaboni lepingus sätestatud väärtusi: „inimväärikuse austamine, vabadus, demokraatia, võrdsus, õigusriik ja inimõiguste [...] austamine” (ELi lepingu artikkel 2);
  - oma kohustust „taotle[da] Euroopa säästvat arengut, mis põhineb tasakaalustatud majanduskasvul, hindade stabiilsusel ja kõrge konkurentsivõimega sotsiaalsel turumajandusel, mille eesmärk on saavutada täielik tööhõive ja sotsiaalne progress, samuti kõrgetasemelisel keskkonnakaitset ja keskkonna kvaliteedi parandamisel” (ELi lepingu artikli 3 lõige 3);
  - sotsiaalseid põhiõigusi, mis on tagatud õiguslikult siduva Euroopa Liidu põhiõiguste hartaga (harta artikli 51 lõige 1), eelkõige kollektiivlääbirääkimiste ja kollektiivse tegutsemise õigust, mida tõlgendatakse kooskõlas asjaomaste ILO konventsioonidega, mille kõik ELi liikmesriigid on ratifitseerinud (harta artikkel 53), ja kaitset põhjendamatu vallandamise korral ning sotsiaalkindlustust ja sotsiaalabi.
- 9) Allakirjutanud ärgitavad riigipäid ja valitsusjuhte eelkõige ELi institutsiooni (Euroopa Ülemkogu) liikmetena tagama selgelt ja ühemõtteliselt õiguslikult siduva raamistiku kehtestamise ning eriti töötajate ja nende esindajate sotsiaalsete põhiõiguste edendamise.
- 10) Eelkõige ei tohiks töötajate ja nende esindajate sotsiaalseid põhiõigusi pidada vähemväärtuslikuks kui siseturu vabadusi ja konkurentsioigust või kokkuhoidumismeid, olenemata sellest, kas need meetmed põhinevad eelarvepoliitikal või rahalisel abil; vastupidi, neid sotsiaalseid põhiõigusi tuleks täielikult tunnustada Euroopa Liidu ja tema liikmesriikide kindla ning säästva majandusliku ja sotsiaalse arengu ning edusammude vajaliku eeltingimusena. Rangetel tööõigus- ja sotsiaalnormidel on täita määrav roll majanduse tasakaalustamisel, tulude toetamisel ning suutlikkuse suurendamiseks tehtavate investeeringute õhutamisel.
- 11) Euroopa Komisjoni praegune koosseis koos troikaga ei austa Euroopa sotsiaalmudeli põhielemente ja Philadelphia deklaratsiooni põhimõtteid. Selle tagajärjel toimub – praktiliselt vaikus – sotsiaalmudeli täielik lagunemine ja lõpuks ehk ka hävinemine. Kuidas saab Euroopa projekt tervikuna õnnestuda, kui Euroopa sotsiaalmudel läbi kukub?
- 12) Käesolevale avaldusele allakirjutanud on vastu sellisele suhtumisele ning selle tulemusel võetud meetmetele. Me ärgitame ELi ja tema institutsioone uuesti järgima oma õiguslikke kohustusi ja poliitilisi eesmärke ning võtma vastutust jätkusuutliku sotsiaalse Euroopa eest.

Jaauuar 2013